

ירמיהו מ"ד

1. אברבנאל א'

(א) ומפני שדעתם לבוא למצרים כדי לעבוד שם ע"ז כמצריים עצמם לכן באתהו הנבואה ע"ז לומר לשארית יהודה בשם ה' :

2. רמב"ן, תורת ה' תמימה (עמ' קע"א)

ולכן אמר הכתוב "זובח לאלהים יחרם" בפתחות הלמ"ד כי הם צבאות מעלה שאלוהותם וכוחם ידוע. וכן תראה בסיעה של ירמיהו שהזכיר שם מיני ע"ז אלו, ויענו כל העם העומדים כי מקטרות נשיהם לאלוהים אחרים, ושם כתוב, לעשות כונים למלכת השמים.

3. רש"י י"ד

(יד) כי אם פליטים – ירמיה וכו' חזרו לקס שהגלה נצוהנאלר כשנתנה ארץ מצרים זידו בעשרים וקצב למלכו (יחזקאל כ"ט) כך שנויה בסדר עולם:

4. מלבי"ם ט"ו-י"ז

(טו) ויענו את ירמיה כל האנשים היודעים - וכו' ר"ל כל הנשים היו מקטרות לאלהים אחרים רק רבות עשו זה שלא מדעת בעליהן, ולכן לא ענו רק האנשים היודעים שנשיהם מקטרות לאלהים אחרים - שהם היו נוגעים בדבר, והנשים ענו כולן, וכן העם היושבים בפתרוס ענו ג"כ כולם שהם קטרו כולם האנשים והנשים :

(טז-יז) הדבר - וכו' כי עשה נעשה - הם הכחישו גוף הראיה שלו שהוכיח שהקטור היה סבה להרעות שבאו עליהם, והם אמרו בהפך שהלא בימי אחז ומנשה שהתמידו בע"א לא באה הרעה רק בימי צדקיהו שאז לא התמידו בע"א כי רוב העם עבדו את ה' ושמעו לדברי הנביאים ולמה באה הרעה בימיו, מזה הוכיחו להפך שהקטור היה מועיל ומגין בעדם ובעת התרשלו ולא הקטירו למלכת השמים באה עליהם הרעה, כי הקטור היה אצלם כעין טלמסאות שהוא מסוגל להוריד על ארצם שפע הכוכבים והמזלות ממגד שמים מטל וגשמי ברכה וחשבו שע"י שהניחו מלקטר חסרו כל, וז"ש כי עשה נעשה - וכו' לקטר למלכת השמים כאשר עשינו ונשבע לחם, ומאז חדלנו לקטר חסרנו כל - זאת שנית טענו שהם אינם משתחוים למלכת השמים לשם אלהות כי מאמינים בה' ובהשגחתו ובנביאיו, רק שזה מועיל לדעתם בענין סגולתי, וז"ש כי עשה נעשה את כל הדבר אשר יצא מפינו לקטר למלכת השמים - ולא לשם אלהות רק כאשר עשינו אנחנו ואבותינו בערי יהודה - שהיה רק לקטר למלכת השמים - קטור סגולתי לבד וכעין מלאכה להוריד השפע מצד שהשמש היא המולכת בשמים, וממנה תבא התבואה והפירות, שהנסיון הוכיח שמועיל כי ונשבע לחם - שע"י בא שפע הטל והמטר והפראת התבואה, ובכ"ז ונהיה טובים - ר"ל טובים לאלהים, כי לא היה בזה הכחשה לאל ממעל ולכן רעה לא ראינו - :

5. רד"ק י"ז

(יז) למלכת השמים - רוצה לומר למעשה השמים והם הכוכבים מלאכת האל ית' והוא חסר אלי"ף וכן האחרים אשר בפרש' ויש מפרשים למלכת משרש מלך ומענינו כלומר כוכב גדול אשר בשמים שהוא מלך על האחרים והוא השמש ותרגם יונתן לכוכבת שמיא : ונהיה טובים - שהיינו בשלוה ובטובה :

6. רד"ק ל'

(ל) פרעה חפרע - בחי"ת וכן היה כנוי שם אותו פרעה שהיה בימים ההם ויש אומרים כי החי"ת מקום ה"א והוא פרעה בהפך האותיות רוצה לומר כי יהיה פרוע מן כי פרעה אהרן ותרגם יונתן פרעה תבירא :

מצודת דוד ל'

כל מלכי מצרים קרואים פרעה וזה שהיה בימים ההם היה שמו העצמי תפרע.